

Cyngor Sir CEREDIGION County Council

ADRODDIAD I'R: Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus

DYDDIAD: 01 Tachwedd 2021

LLEOLIAD: Ar-lein

TEITL: Cynllun Gweithredu Sero-Net – Y Diweddaraf am y Cynnydd

PWRPAS YR ADRODDIAD: Rhoi'r diweddaraf am y cynnydd ar y camau a nodir yn y Cynllun Gweithredu Sero Net

RHESWM PAM BOD Y PWYLLGOR WEDI GOFYN AM Y WYBODAETH: Cytunwyd y byddai diweddariad cyfnodol o ran y cynnydd yn cael ei roi i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu

CEFNDIR:

Cytunodd cyfarfod Cyngor Sir Ceredigion ar 20 Mehefin 2019 (Cyngor Llawn 20 Mehefin 2019) i:

- Ymrwymo i wneud Ceredigion yn Awdurdod Lleol carbon sero-net erbyn 2030
- Datblygu cynllun clir ar gyfer llwybr tuag at fod yn garbon sero-net o fewn 12 mis
- Galw ar Lywodraethau Cymru a'r DU i roi'r gefnogaeth a'r adnoddau angenrheidiol i alluogi gostyngiadau effeithiol o ran carbon

Yn ychwanegol at hyn, ar 5^{ed} Mawrth 2020, cyhoeddodd Cyngor Sir Ceredigion argyfwng hinsawdd byd-eang, gan ymrwymo i ateb yr her fwyaf sylweddol sy'n wynebu ein sir a'n planed.

Cymeradwywyd y Cynllun Gweithredu Sero Net gan Graffu (Mai), y Cabinet (Mai) a'r Cyngor Llawn (Mehefin) yn 2021 ac fel rhan o hyn cytunwyd y byddai diweddariadau cyfnodol yn cael eu rhoi am y cynnydd hyd yma.

Mae ffocws y Cynllun ar hyn o bryd ar ddefnydd gweithredol ynni ac allyriadau gweithredol (allyriadau Cwmpas 1 a 2), gan fod y rhain yn cael eu cofnodi a'u cyfrifo bob blwyddyn fel rhan o adolygiad blynyddol y Cynllun Rheoli Carbon.

SEFYLLFA AR HYN O BRYD:

Ôl troed Carbon

Mae ffigurau allyriadau gweithredol ar gyfer blwyddyn ariannol 2020/21 bellach wedi'u cyfrifo ac maent fel a ganlyn:-

Cynllun Rheoli Carbon 3						
	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
Adeiladau	5,557	5,177	4,909	4,125		
Goleuadau stryd	518	436	326	255		
Fflyd	1,867	1,802	1,762	1,602		
Milltiroedd Busnes	761	735	642	180		
	8,649	8,150	7,639	6,161		
		5.77%	6.27%	19.35%		

Mae'r uchod yn cyfateb i ostyngiad cronol 28.77% yn erbyn targed 15% (2017/18 i 2020/21)

Gwelwyd gostyngiadau mewn allyriadau ym mhob maes gwasanaeth yn ystod 2020/21, o'u cymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol. Mae'r tabl isod yn nodi allyriadau a chost yn ôl categori/maes gwasanaeth.

Categori	2019/20		2020/21		
	tCO ₂	Cost £	tCO ₂	Cost £	
Adeiladau a Goleuadau Stryd	Adeiladau dinesig	502	£289,722	373	£171,490
	Addysg	2,689	£915,166	2,391	£782,179
	Hamdden	523	£191,275	389	£135,156
	Gofal Cymdeithasol	565	£187,067	510	£164,633
	Llyfrgelloedd a'r Gymuned	236	£84,074	173	£60,034
	Adeiladau eraill	232	£90,014	198	£73,793
	Amrywiol arall	162	£99,224	91	£37,085
	Goleuadau Stryd	326	£188,917	255	£163,362
Trafnidiaeth	Fflyd	1,762	£660,763	1,602	£530,142
	Milltiroedd Busnes	642	£1,032,307	180	£297,738
Cyfanswm	7,639	£3,738,529	6,161	£2,415,610	

Roedd y gostyngiad mwyaf nodedig o ran milltiroedd busnes (teithio a wnaed gan staff yn eu cerbydau eu hunain), a ostyngwyd 71.96% o'u cymharu â'r flwyddyn ariannol flaenorol.

Yn 2020/21 cyfanswm cost ynni a thanwydd yr adroddwyd amdano o fewn cwmpas y Cynllun Rheoli Carbon oedd £2,415,610. Gwariodd Cyngor Sir Ceredigion £1,322,919 yn llai ar ynni yn 2020/21 nag a wnaeth yn y flwyddyn ariannol flaenorol (2019/20) – mae hyn yn cyfateb i ostyngiad 35.39% o ran gwariant.

Er bod gwariant cyffredinol ar ynni wedi gostwng yn ystod 2020/21, rydym wedi gweld cynnydd o un flwyddyn i'r llall ym mhrisiau cyfleustodau a thanwydd. Mae prisiau contract yn debygol o godi ymhellach yn y blynyddoedd i ddod, ond dylai'r ffordd yr ydym yn caffael ynni olygu ein bod yn cyfyngu ar y codiadau mawr mwy nag erioed o'r blaen mewn prisiau yr ydym yn eu gweld ar hyn o bryd. Mae'r prisiau cynyddol o ran cyfleustodau, yn tynnu sylw ymhellach at yr angen am ostyngiadau mewn allyriadau³ ar draws yr Awdurdod ac yn cefnogi'r achos busnes ymhellach ar gyfer cynlluniau.

Grŵp Rheoli Carbon a Newid Hinsawdd – mae'r rhestr presenoldeb wedi'i diweddarau i gynnwys cynrychiolwyr o bob plaid wleidyddol, yn ogystal â'i hehangu i feysydd gwasanaeth ychwanegol i sicrhau bod y Cynllun Gweithredu Sero Net yn cael ei integreiddio trwy'r Awdurdod drwyddo draw.

Gwefru Cerbydau Trydan – Mae dau Grant wedi'u cael, a fydd yn ymchwilio i gynyddu'r seilwaith ar gyfer gwefru Cerbydau Trydan yn y Sir.

- 1) Rydym wedi bod yn llwyddiannus yn ein cais am gyllid grant gan Lywodraeth Cymru'r flwyddyn ariannol hon, ac rydym wedi cael swm £420k o'r "Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel Iawn" a fydd yn cael ei ddefnyddio ar gyfer datblygu Strategaeth Ceredigion yn unol â Strategaeth Ynni Tyfu Canolbarth Cymru ar gyfer datblygu rhaglenni gwaith Cerbydau Allyriadau Isel Iawn, a fydd yn cynnwys lleoli pwyntiau gwefru pellach mewn meysydd parcio ledled y Sir - bydd angen gwario'r cyllid hwn cyn diwedd mis Mawrth 2022.
- 2) Grant £300,000 ar gyfer gwefru Cerbydau Trydan gan Lywodraeth Cymru / Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru Mae hyn yn benodol ar gyfer gosod pwyntiau gwefru Cerbydau Trydan yn Nepos y Cyngor, i gefnogi datgarboneiddio'r fflyd.

Prynu Ynni Gwyrdd – mae Cyngor Sir Ceredigion eisoes yn caffael trydan 'gwyrdd' drwy'r contract trydan corfforaethol. Mae lle pellach i edrych ar gaffael nwy 'gwyrdd', yn ogystal â thanwyddau hylifol (e.e. LPG neu fiodiesel), er nad oes llawer o fudd o ran y ffigurau cyfrifyddu carbon, gellid ei ystyried yn arfer orau i sicrhau bod y cyfleustodau rydym yn eu defnyddio yn dod o ffynonellau cynaliadwy 'gwyrdd'.

Ynni Adnewyddadwy – Mae adolygiad asedau tir a gynhaliwyd gan Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru wedi ystyried amrywiol safleoedd ar gyfer ynni adnewyddadwy, mae'r rhain yn bennaf yn destun cyfyngiadau sylweddol o ran y grid. Fodd bynnag, mae wedi tynnu sylw y bydd angen sicrhau bod gosodiadau adnewyddadwy o faint digonol a bod lleoliadau'n cael eu dewis yn dibynnu ar eu gallu i ddefnyddio'r ynni a gynhrychir ar y safle.

Mae maes parcio Canolfan Rheidol wedi'i nodi fel lleoliad posib ar gyfer canopiâu solar. Byddai'r cynllun cychwynnol a ystyriwyd yn rhoi 258kW o baneli solar ffotofoltäig, a fyddai'n bodloni 33% o ddefnydd trydan yr adeilad ac yn rhoi gostyngiad £29,000 o ran trydan ar gyfer y safle. Mae amcangyfrifon o ran cysylltiad y grid yn awgrymu y byddai'n fwy buddiol lleihau maint y cynllun i ddefnyddio unrhyw gynhrychu ar y safle – mae'r cynllun yn cael ei adolygu.

Mae ynni adnewyddadwy hefyd yn cael ei gyflwyno fel mater o drefn fel rhan o waith adnewyddu adeiladau a hefyd rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif.

Adeiladau Sero Net – Mae gan estyniad newydd yn Ysgol Llwyn yr Eos y potensial i ddod yn adeilad sero-net cyntaf y Cyngor. Mae gwresogi o'r ddaear a phaneli solar wedi eu gosod fel rhan o'r cynllun a'r gobaith yw y bydd hyn yn gosod meincnod ar gyfer gwaith adeiladu a wneir gan yr awdurdod yn y dyfodol.

Rhaglen Ysgolion yr 21^{ain} Ganrif - Fel rhan o'r rhaglen, wrth ystyried adeiladu ysgolion newydd, bydd Cyngor Sir Ceredigion yn gweithio tuag at ddatgarboneiddio ac adeiladau sero-net.

Methodoleg Adrodd Llywodraeth Cymru – Mae'r dogfennau hyn wedi'u rhyddhau ers cynhyrchu'r Cynllun Sero-Net. Ar hyn o bryd rydym yn gweithio i gyfrifo ein hól troed carbon cyfan, sy'n mynd y tu hwnt i ddim ond allyriadau cwmpas 1 a 2 a nodir yn y Cynllun Rheoli Carbon. Bydd hefyd yn ystyried allyriadau o Drafnidiaeth, gwastraff a chaffael nwyddau a gwasanaethau. Dylai'r data hwn fod ar gael mewn pryd ar gyfer y diweddariad nesaf.

Seilwaith y Grid – Nodir yn gyffredin bod cyfyngiadau o ran y grid yng Ngheredigion yn golygu nad yw cynlluniau adnewyddadwy ar raddfa fawr yn ymarferol, gall hefyd fod â'r potensial i rwystro gwaith cyflwyno seilwaith gwefru Cerbydau Trydan a thwf economaidd araf. Felly mae'n bwysig ein bod yn parhau i gael deialog ystyrlon ac adeiladol gyda Llywodraeth Cymru a Gweithredwyr Rhwydwaith Ardal y Sir, gan sicrhau bod problemau capasiti'r grid yn y Sir yn cael sylw. Mae'r sgysiau hyn yn parhau ac yn cael eu cynnal mewn nifer o fformatau; Consortiwm Awdurdodau Lleol Cymru, Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru, Grŵp Rhanbarthol Canolbarth Cymru, Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus, Gweithdai Rhanddeiliaid WPD ac ati.

**Oes Aseiad Effaith Integredig
wedi ei gwblhau? Os nad oes,
dywedwch pam**

Crynodeb:

Hirdymor: Bydd y Cynllun Gweithredu Sero-Net yn cefnogi uchelgais carbon sero-net 2030 y Cyngor

Integreiddio: Bydd yn helpu i integreiddio a sefydlu gostyngiadau mewn allyriadau ar draws yr Awdurdod

Cydweithio: Mae'r Cyngor eisoes yn cydweithio â nifer o gyrff cyhoeddus mewn perthynas â lleihau carbon a chyflawni gostyngiad mewn allyriadau.

Cynnwys: Mae'r Grŵp Newid Hinsawdd a Rheoli Carbon wedi'i hen sefydlu ac yn cael ei fynychu gan Aelodau a swyddogion, mae hwn yn fforwm cychwynol da ar gyfer ymgysylltu â rhanddeiliaid, ond mae cyfle i gynnwys yn ehangach ar ôl cyhoeddi'r Cynllun Gweithredu Sero-Net

**LLESIANT
CENEDLAETHAU'R
DYFODOL:**

Atal:

Mae'r Cynllun Gweithredu yn cefnogi gweithredu camau a mesurau i leihau allyriadau carbon sy'n cyfrannu at leihau effeithiau'r newid yn yr hinsawdd

ARGYMHELLIAD: Nodi'r cynnydd o ran y camau a nodir yn y Cynllun Gweithredu Sero Net

RHESWM DROS YR ARGYMHELLIAD: Cefnogi ymrwymiad y Cyngor i ddod yn Awdurdod Lleol sero net erbyn 2030 a lleihau effeithiau'r newid yn yr hinsawdd.

Enw Cyswllt: Bethan Lloyd Davies

Swydd:

Dyddiad yr Adroddiad: 12/10/2021

Acronymau: